

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 171/03-59

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 17. marca 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Jána Klučku v konaní o sťažnosti Ing. J. H., bytom B., zastúpeného advokátkou JUDr. E. K., B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 578/99 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. J. H. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 578/99 p o r u š e n é b o l o .

2. Krajskému súdu v Žiline p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 578/99 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. J. H. priznáva finančné zadostučinenie vo výške 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Žiline povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Krajský súd v Žiline je povinný uhradiť trovy konania Ing. J. H. vo výške 29 410 Sk (slovom dvadsaťdeväťtisícštyristodesať slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. E. K., B., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 11. augusta 2003 doručené podanie Ing. J. H. (ďalej len „sťažovateľ“), bytom B., označené ako „Sťažnosť proti porušovaniu základných práv a slobôd podľa Čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľ namieta zbytočné prietahy v konaní Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 19 Cb 578/99 proti odporcovi VÚTCH - CHEMITEX, spol. s r. o., Žilina, J. Milca 8, o umožnenie nahliadnutia do dokladov spoločnosti.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti ďalej uviedol:

„Navrhovateľ Ing. J. H. bol od 07. 04. 1993 do 17. 11. 2002 spoločníkom spoločnosti VÚTCH – CHEMITEX, spol. s r. o. so sídlom J. Milca 8, 011 68 Žilina, IČO 31 583 814 zapísanej v obchodnom registri Okresného súdu v Žiline v odd. Sro vo vložke č. 1088/L. Navrhovateľ podal dňa 26. 08. 1999 na Krajský súd v Žiline ako na vecne a miestne príslušný súd žalobu na umožnenie nahliadnutia do dokladov spoločnosti. ...

Krajský súd prideliť tomuto podaniu spis. zn. 19 Cb 578/99 a cestou súdu doručil navrhovateľovi vyjadrenie odporcu k návrhu navrhovateľa. Následne uznesením zo dňa 25. 10. 1999 zastavil predmetné konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku za návrh. ...

Proti tomuto postupu Krajského súdu v Žiline protestoval navrhovateľ listom zo dňa 13. 7. 2000 a žiadal o vytýčenie pojednávania vo veci samej, nakoľko súdny poplatok uhradil v lehote. ...

Krajský súd v Žiline pojednávanie nevytýčil, ale dňa 31. 10. 2000 požiadal Najvyšší súd Slovenskej republiky o prikázanie veci z dôvodu vhodnosti na konanie inému krajskému súdu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením Ndob 93/2001 zo dňa 16. 5. 2001 návrhu na prikázanie veci č. k. 19 Cb 578/99 Krajského súdu v Žiline inému krajskému súdu nevyhovel. Predmetné uznesenie bolo doručené na Krajský súd v Žiline dňa 18. 6. 2001 a následne aj navrhovateľovi. ...

Po tomto Krajský súd v Žiline vyzval uznesením zo dňa 8. 8. 2001 navrhovateľa, aby do 10 dní od doručenia uznesenia upravil rozsudový petit. Navrhovateľ predmetné uznesenie prevzal dňa 17. 9. 2001 a podaním zo dňa 24. 9. 2001 upravil žalobný petit v predmetnej právnej veci. ...

Po tomto už Krajský súd v Žiline – príslušný senát v zložení JUDr. R., JUDr. P. a JUDr. K. nekonal ale podali návrh na svoje vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením Ndob 628/2002 zo dňa 5. 11. 2002 rozhodol, že sudkyne Krajského súdu v Žiline JUDr. T. R., JUDr. E. P. a JUDr. J. K. nie sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 19 Cb 578/99. Predmetné uznesenie bolo na Krajský súd v Žiline doručené dňa 25. 11. 2002 a následne aj navrhovateľovi. ...

Po tomto nebol do dnešného dňa vykonaný v predmetnej veci zo strany Krajského súdu v Žiline žiadny úkon, čiže v predmetnej veci Krajský súd v Žiline nekoná vyše 8 mesiacov. ...

Na základe vyššie opísaného skutkového stavu sa navrhovateľ domnieva, že nečinnosťou Krajského súdu v Žiline je porušené právo navrhovateľa priznané v Čl. 48 ods. 2/ Ústavy Slovenskej republiky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. ...

... Pred podaním sťažnosti na Ústavný súd Slovenskej republiky podal navrhovateľ v I. rade dňa 5. 5. 2003 sťažnosť na prieťahy v predmetnom konaní na Krajský súd v Žiline. Predseda Krajského súdu v Žiline JUDr. R. U. listom zn. Spr. 11024-11029/03 zo dňa 13. 6.

2003 posúdil námietky navrhovateľa za opodstatnené, okrem iného aj v ďalších konaniach vedených na Krajskom súde v Žiline vedených pod spis. zn. 19 Cb 378/98, 19 Cb 858/99, 19 Cb 203/00, 19 Cb 101/00 a 19 Cb 185/00.“

Na základe uvedeného skutkového stavu sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a po vykonaní dokazovania vydal tento nález:

„Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovuje, že Krajský súd v Žiline v konaní vedenom pod spis. zn. 19 Cb 578/99 porušil svojou nečinnosťou právo navrhovateľa Ing. J. H. priznané čl. 48 ods. 2/ Ústavy Slovenskej republiky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva navrhovateľovi Ing. J. H. z dôvodu pretrvávajúcej právnej neistoty spôsobenej nečinnosťou Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom na tomto súde pod spis. zn. 19 Cb 578/99, finančné zadostučinenie vo výške: = 250 000,- Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú je odporca povinný navrhovateľovi zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky.“

Keďže sťažnosť sťažovateľa spĺňala zákonom predpísané náležitosti podľa § 20 ods. 1 a § 50 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a keďže neexistovali dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona, ústavný súd ju 24. septembra 2003 prijal na ďalšie konanie.

Právna zástupkyňa sťažovateľa v odpovedi na výzvu ústavného súdu doručenej 24. októbra 2003 uviedla, že sťažovateľ súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci prijatej sťažnosti.

Podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde sa k prijatej sťažnosti vyjadril predseda krajského súdu (listom sp. zn. Spr 949/03 z 5. novembra 2003), ktorý uviedol, že trvá na

ústnom pojednávaní, „keďže dotknutý prípad vykazuje širšie dimenzie ako len púhe posúdenie danosti priet'ahov v konaní (v užšom slova zmysle)“.

K uvedenému vyjadreniu bolo pripojené vyjadrenie predsedníčky senátu, ktorý koná vo veci vedenej na krajskom súde pod sp. zn. 19 Cb 578/99, ktorá uviedla:

„Predmetná vec napadla na tunajší súd 31. 8. 1999.

Spis mi bol ako predsedníčke senátu pridelený na základe opatrenia predsedu krajského súdu dňa 18. 6. 2001 (č. l. 36 spisu). Ďalšími členmi senátu boli určení JUDr. E. P. a JUDr. J. K. Ústne bol spis z mojej strany pridelený ako referentovi JUDr. J. K. Senát následne vykonával úkony za účelom rozhodnutia veci.

Vzhľadom na to, že v priebehu konania bola podaná na Okresný súd Bratislava III žaloba o ochranu osobnosti a to voči sudcom obchodného úseku tunajšieho súdu, ku ktorým mám kolegiálny a priateľský vzťah a od ktorých som získala aj poznatky o veci, nedovolila mi táto skutočnosť vec nezaujato prejednať a rozhodnúť. Preto som sa cítila vo veci zaujatá. Vzhľadom na vyjadrenie týkajúce sa zaujatosti aj u ostatných členov senátu bola vec podaním z 26. 9. 2002 predložená predsedovi krajského súdu v zmysle ustanovenia § 15 ods. 1 veta prvá O. s. p. a to na pridelenie inému senátu. Po nevyhovení žiadosti bola vec podaním z 22. 10. 2002 predložená NS SR na rozhodnutie podľa ustanovenia § 16 ods. 1 veta prvá O. s. p.

Dňa 25. 11. 2002 bolo krajskému súdu doručené rozhodnutie Najvyššieho súdu SR o tom, že sudkyne nie sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania danej veci.

Dňa 1. 2. 2003 nastúpila sudkyňa, ktorej bol spis predložený ako referentovi na materskú dovolenku. Referujúcim sudcom sa stala predsedníčka senátu.

Podaním došlým tunajšiemu súdu 13. 5. 2003 bola zo strany žalobcu vznesená námietka zaujatosti voči prejednávajúcemu senátu ako i návrh na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti.

Podaním z 2. 7. 2003 bol spis predložený NS SR za účelom rozhodnutia o námietke zaujatosti vznesenej žalobcom.

Dňa 28. 10. 2003 obdržal tunajší súd spis s rozhodnutím, ktorým konanie o návrhu na vylúčenie sudcov a prikázanie veci inému súdu zastavil.

K výhrade, že senát nekonal, ale podal návrh na svoje vylúčenie z prejednávania a rozhodovania vecí, chcem uviesť, že senát 8 Co vznesenou námietkou nesledoval obštrukcie v konaní. Poukazujem na to, že v zmysle ustanovenia § 15 ods. 1 O. s. p. má sudca povinnosť oznámiť skutočnosti, pre ktoré je vylúčený. Len sudca je totiž najlepšie informovaný o dôvodoch svojho vylúčenia a zákon mu v tomto smere ukladá oznamovaciu povinnosť. Senát si preto splnil len svoju povinnosť, keď mal za to, že sú tu skutočnosti, pre ktoré by nemohol vec prejednať a rozhodnúť. Okrem toho aj podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je základným právom účastníka prejednať vec pred neustranným súdom. Preto aj z tohto hľadiska bolo potrebné neporušiť toto právo.

Tiež nemôžem súhlasiť so sťažovateľom, že po tom, ako NS SR uznesením z 5. 11. 2000 sp. zn. Ndob 628/02 rozhodol o nevyvúčení sudkýň nebol do dnešného dňa vykonaný žiaden úkon a že senát nekoná vyše 8 mesiacov.

... Dovoľujem si v tejto veci poukázať aj na to, že ohľadom sporu medzi týmito účastníkmi mi bolo do senátu predložených ešte 6 vecí (sp. zn. 19 Cb 101/00, 19 Cb 219/01, 19 Cb 554/00, 19 Cb 175/00, 19 Cb 203/00, 19 Cb 220/01). V každej z týchto vecí bol z rovnakých dôvodov vznesený návrh na vylúčenie sudcov zo strany senátu 8 Co v dôsledku čoho po postupe predsedu krajského súdu bol spis predložený NS SR. Keďže v dvoch z týchto vecí (sp. zn. 19 Cb 219/01 a 19 Cb 220/01) NS SR postupoval inak ako v ostatných veciach (najskôr vrátil spis s tým, že je potrebné predložiť spis vzhľadom na vyjadrenie sudkýň na rozhodnutie predsedu krajského súdu, až po vyjadrení ktorého o veci rozhodol tak, že sudkyne neboli vylúčené z prejednávania a rozhodovania vecí) nebolo možné v ostatných veciach pokračovať v konaní. Vo veciach ako som už uviedla bol uvedený rovnaký dôvod vylúčenia a rozhodnutie jedného senátu NS SR nie je záväzné pre iný senát. Preto mohlo prichádzať eventuálne do úvahy aj opačné rozhodnutie v tom, že by sudkyne boli vylúčené z prejednávania a rozhodovania vecí. Z toho dôvodu som považovala za potrebné vyčkať až do rozhodnutia poslednej veci takto predloženej NS SR.

Na záver uvádzam, že agendu Cb predsedníčka senátu a členovia senátu počas pôsobenia na krajskom súde doposiaľ nevykonávali. Vykonávali len odvolaciu agendu v občianskoprávných veciach. Okrem toho medzi spormi týchto účastníkov existovala určitá súvislosť aj preto, že to neboli jediné spory medzi nimi vedené na tunajšom súde. Preto na oboznámenie sa s agendou i pridelenými vecami ako i tými ktoré už boli skončené

a v ktorých bol zo strany NS SR ako odvolacieho súdu zaujatý určitý názor som potrebovala ako predsedníčka senátu spolu s ďalšími sudkyňami dlhší časový priestor.

V zmysle ustanovenia § 30 ods. 2 zák. č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov súhlasím s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.“

Ústavný súd ďalej listom zo 4. decembra 2003 požiadal predsedu krajského súdu o upresnenie vyjadrenia k otázke ústneho pojednávania. Predseda krajského súdu sa v stanovisku z 13. januára 2004 (doručenom ústavnému súdu 15. januára 2004) vyjadril takto:

«... Prioritnou okolnosťou, ktorá ma vedie k žiadosti o ústne prejednávanie veci „H.“ je v podstate štandardná snaha účastníka konania dosiahnuť čo najpriaznivejší výsledok konania. To znamená predovšetkým ustálenie, či došlo k zbytočným prietahom, ak áno vymedzenie miery zodpovednosti subjektov, resp. nositeľov povinnosti zabezpečiť prejednanie veci v primeranej lehote (štát, súd, sudca). V tejto súvislosti je daná určitá osobitosť dotknutého prípadu bezprostrednou realitou v personálnom obsadení Krajského súdu Žilina, najmä po vylúčení sudcov „obchodného senátu“, nejednotným postupom NS SR v otázkach vylučovania sudcov vo veciach p. H. (jedná sa takmer o dve desiatky vecí), správaním samotného účastníka, ktorý podaním občianskoprávnej žaloby na ochranu osobnosti voči pôvodne konajúcim sudcom podmienil následnú nutnosť riešenia otázok zaujatosti.

Zároveň oproti predchádzajúcemu vyjadreniu pribudol fakt, že dňa 5. 1. 2004 bolo Krajskému súdu Žilina doručené uznesenie Okresného súdu Bratislava III., č. k. 27 C 47/00-122 z 30. 1. 2002 o pripustení pristúpenia Krajského súdu Žilina, ako odporcu 4/ a Slovenskej republiky v zast. MS SR ako odporcu 5/ do konania o vyššie uvedení ochranu osobnosti (vo fotokópii pripájam). Vzhľadom na uvedené a štandardnú rozhodovaciu prax NS SR zrejme po nadobudnutí právoplatnosti dotknutého rozhodnutia dôjde v konečnom dôsledku k vylúčeniu všetkých sudcov Krajského súdu Žilina z prejednávania veci a jej nutnej delegácii inému miestne a vecne príslušnému súdu.

Z hľadiska zodpovednosti Krajského súdu Žilina za prípadné prietahy nie je bez významu skutočnosť, že Okresný súd Bratislava III. rozhodnutie vyhotovil takmer dva roky

po jeho vydaní. V období rokov 2002 – 2003 pri opakovaných dotazoch na tamojší súd bolo Krajskému súdu Žilina oznámené, že proti nám nie je vedený spor o ochranu osobnosti, v ktorom na žalujúcej procesnej strane vystupuje p. H. Z daného zistenia bolo vychádzané aj pri postupe ohľadne námietok zaujatosti konajúcich sudcov.

Zároveň dôvodom, vedúcim ma k snahe dosiahnuť čo najpresnejšie vymedzenie zodpovednosti nositeľov zabezpečenia prejednávania veci bez prieťahov, je nová právna úprava v zákone č. 514/2003 Z. z.

Domnievam sa, že naznačené okolnosti prípadu je vhodné bližšie ozrejmiť jeho ústnym prejednaním.»

Na verejnom ústnom pojednávaní 3. marca 2004, ktoré sa konalo za účasti krajského súdu, sťažovateľ zotrval na svojej sťažnosti a na jej obsahu. Predseda krajského súdu predniesol svoje stanovisko k sťažnosti sťažovateľa v širších súvislostiach so zreteľom na všetky podania sťažovateľa, o ktorých krajský súd koná, pričom uviedol: „Pokiaľ ide o tie prieťahy z obsahu samotného spisu 19 Cb 578/99, ktorý je základom tohto konania pred ústavným súdom, je zrejmé, že skutočne v otázkach meritórnych, ak neberieme úplne úkony z tohto roku, z januára 2004, nebolo bezprostredne konané. Tento záver je v zásade jednoznačný. Avšak je tam druhá okolnosť, ktorú je potrebné rovnako vyhodnotiť, a to je otázka zaujatosti sudcov. Otázka zaujatosti, a teda následok vylúčenia alebo nevylúčenia konajúcich sudcov z prejednávania veci, má význam vo vzťahu k ďalšiemu právu, ktoré je súčasťou práva na prerokovanie veci súdom, a to na neustrannosť súdu a na zákaz odňatia zákonnému sudcovi. Ako vieme z toho, že vlastne zákonným sudcom by nemal byť, nieže nemal, nesmel byť sudca, ktorý je vo veci vylúčený.

A práve tento prípad... je veľmi dobrý na ilustráciu toho, že... táto otázka nie je v slovenskej jurisdikcii slovenských súdov, osobitne najvyššieho súdu úplne jednoznačne vyriešená a je veľmi problematické potom pre sudcu, ktorý v konaní koná, jednoznačne posúdiť, či je daná jeho zaujatosť alebo nie je, keďže zákon mu ukladá povinnosť oznámiť skutočnosti, pre ktoré by bol vo veci zaujatý. ... Zároveň považujem za potrebné zdôrazniť, že nič nenasvedčuje tomu, čo pán H. uvádza v neskorších podaniach, či už adresovaných ústavnému súdu alebo krajskému súdu, o tom, že by existovala akási a priori nevôľa sudcov krajského súdu, osobitne toho prvého obchodného senátu o tom, že jeho vec vôbec nebudú

prejednávateľ, pretože vo veciach sa meritórne konalo, niektoré aj právoplatne boli ukončené, čiže takýto argument tam neobstojí a naozaj vlastne až zo spôsobu jeho vystupovania sa potom odvinula otázka zaujatosti, ktorá napriek tomu, že bola v tomto konaní rešpektovaná najvyšším súdom, u pána sťažovateľa vyvolala pocit, že bolo zasiahnuté do jeho práv na ochranu osobnosti, ktorý nárok uplatnil samostatnou žalobou voči všetkým trom sudcom JUDr. D., JUDr. P. aj JUDr. R., ktoré konanie bolo právoplatne skončené s tým, že tento návrh bol v celom rozsahu zamietnutý. Za takejto situácie je len logické, že vo vzťahu k účastníkom alebo vo vzťahu k sudcom tá otázka zaujatosti tam naozaj rezonovala do tej miery, že či nie je dôvod na ich vylúčenie, a preto bola aj tá vec predložená opätovne najvyššiemu súdu...“

Napokon vyjadril, že v konaní vo veci sp. zn. 19 Cb 578/99 nie je možné konštatovať za súčasnej situácie porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľ uviedol, že zotrváva na svojom návrhu a že si uplatňuje nárok na úhradu trov konania.

V podaní doručenom ústavnému súdu 8. marca 2004 právna zástupkyňa sťažovateľa vyčíslila trovy právneho zastúpenia, hotové výdavky a náhradu straty času nasledovne:

„V predmetnej právnej veci boli v roku 2003 vykonané dva právne úkony:

1. prevzatie a príprava zastúpenia

2. písomné podanie na súd

a v roku 2004 ústne pojednávanie dňa 3. 3. 2004.

V zmysle vyššie uvedeného vyčíslujem trovy právneho zastúpenia 4 270,- Sk + 128,- Sk x 2 = 8 796,- Sk + 4 534,- Sk + 136,- Sk = 13 466,- Sk.

Vzhľadom k vytýčenému ústnemu verejnemu pojednávaniu na deň 3. 3. 2004 (pôvodne na 11. h) v zmysle § 18 písm. a) a b) vyhl. č. 163/2002 Zb. si uplatňujem nárok na náhradu cestovného za cestu Bratislava – Košice a späť (vlakom) celkom vo výške: 1 584,- Sk a náhradu za ubytovanie vo výške: 3 020,- Sk, fotokópiu dokladov pripájam v prílohe.

V zmysle § 20 ods. 1 vyhl. č. 163/2002 Zb. uplatňujem si náhradu straty času za čas strávený z Bratislavy do Košíc a späť celkom 10 hodín x 567 x 2 = 11 340,- Sk.

Trovy právneho zastúpenia celkom: = 13 466,- Sk

Náhrada hotových výdavkov: = 4 604,- Sk

Náhrada straty času: = 11 340,- Sk

Celkom: = 29 410,- Sk“

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa ktorého *„Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“*

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou *„odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“* (II. ÚS 61/98), pričom *„tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“* (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až *„právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“* (I. ÚS 10/98)“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred krajským súdom ústavný súd zistil nasledovné skutočnosti a dospel k nasledovným záverom:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 578/99 ide o návrh na umožnenie nahliadnutia do dokladov spoločnosti VÚTCH - CHEMITEX, spol. s r. o., Žilina. Podľa názoru ústavného súdu ide o vec, ktorá patrí do štandardnej rozhodovacej agendy prvostupňových súdov, ktorá nie je právne ani fakticky zložitá.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných preťahov v konaní sp. zn. 19 Cb 578/99, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľa ako aktívne. Jeho správanie preto výrazne neprispelo k doterajšej dobe konania pred krajským súdom. Sťažovateľ uplatnil námietku zaujatosti voči členom senátu, ako aj sťažnosť na preťahy v konaní na príslušnom orgáne štátnej správy súdov, ktorý posúdil sťažnosť sťažovateľa ako opodstatnenú (Spr 11024-11029/03 z 13. júna 2003).

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným preťahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného krajského súdu.

Vec pôvodne napadla na krajský súd 31. augusta 1999.

Krajský súd následne vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku a odporcu na vyjadrenie k návrhu na začatie konania (výzvy doručené 22. septembra 1999). Vo svojom stanovisku doručenom krajskému súdu 30. septembra 1999 sa odporca vyjadril k návrhu sťažovateľa. Krajský súd urobil 25. októbra 1999 úradný záznam o tom, že navrhovateľ (v konaní pred ústavným súdom sťažovateľ) zatiaľ nezaplatil súdny poplatok vo výške 2 000 Sk, a uznesením z toho istého dňa zastavil konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku. Ďalší záznam o tom, že súdny poplatok zatiaľ nebol zaplatený, krajský súd urobil 24. novembra 1999. Zo záznamu krajského súdu o zložení súdneho poplatku z 22. decembra 1999 vyplynulo, že súdny poplatok vo výške 2 000 Sk bol zaplatený prevodom z účtu navrhovateľa (výpis z účtu z 21. decembra 1999).

Krajský súd uznesením z 3. januára 2000 zrušil uznesenie o zastavení konania sp. zn. 19 Cb 578/99, pretože navrhovateľ zaplatil súdny poplatok v odvolacej lehote.

Členka senátu JUDr. A. P. podala 24. marca 2000 návrh na rozhodnutie o jej vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, keďže sa cíti byť zaujatá pre svoj osobný negatívny vzťah k navrhovateľovi. Keďže k návrhu tejto zákonnej sudkyne sa pripojili aj ostatní členovia senátu, predseda krajského súdu predložil uvedený spis na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Spis bol doručený najvyššiemu súdu 12. júna 2000, pričom najvyšší súd rozhodol uznesením sp. zn. Ndob 678/2000 z 23. júna 2000 o vylúčení sudcov Mgr. R., JUDr. P. a JUDr. D. z prejednávania a rozhodovania vo veci. Spis bol doručený krajskému súdu 2. augusta 2000.

Predseda krajského súdu opätovne predložil označený spis najvyššiemu súdu (spis doručený 2. novembra 2000) za účelom rozhodnutia o prikázaní veci z dôvodu vhodnosti inému krajskému súdu. Najvyšší súd vrátil predmetný spis krajskému súdu (5. decembra 2000) bez rozhodnutia o prikázaní, keďže návrh nekvalifikoval ako návrh podľa § 12 Občianskeho súdneho poriadku (Ndob 1031/2000).

Krajský súd ďalej zaslal podnety obom účastníkom konania vedeného pod sp. zn. 19 Cb 578/99, aby sa vyjadrili k postúpeniu veci inému súdu. Sťažovateľ vo vyjadrení z 22. januára 2001 navrhol vec delegovať Krajskému súdu v Bratislave, odporca žiadal (vyjadrenie doručené krajskému súdu 22. januára 2001), aby vo veci naďalej konal krajský súd.

Spis bol opätovne predložený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o postúpení veci inému súdu z dôvodu vhodnosti (doručenie spisu 5. februára 2001). Najvyšší súd rozhodol 16. mája 2001 uznesením sp. zn. Ndob 93/2001 tak, že návrhu na prikázanie veci inému súdu nevyhovel.

Predseda krajského súdu rozhodol 18. júna 2001 opatrením o zložení senátu pre prejednávanie a rozhodovanie veci sp. zn. 19 Cb 578/99.

Krajský súd uložil sťažovateľovi uznesením z 8. augusta 2001, aby v určenej lehote upravil žalobný petit pod následkom zastavenia konania. Uznesenie bolo doručené sťažovateľovi 17. septembra 2001. Sťažovateľ upravil žalobný petit podaním doručeným krajskému súdu 26. septembra 2001.

Členovia senátu krajského súdu ďalej namietli svoju zaujatosť vo veci (vyjadrenia členov senátu z 26. septembra 2002) a predložili vec predsedovi krajského súdu. Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení zo 17. októbra 2002 nepovažoval uvedené okolnosti za relevantné pre vylúčenie sudcov senátu krajského súdu. Spis bol 30. októbra 2002 doručený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o návrhu na vylúčenie sudcov krajského súdu

Najvyšší súd rozhodol uznesením sp. zn. Ndob 628/02 z 5. novembra 2002 o tom, že sudkyne JUDr. R., JUDr. P. a JUDr. K. nie sú vylúčené z prejednávania a rozhodovania vo veci. Krajský súd doručil toto uznesenie sťažovateľovi a odporcovi 28., resp. 29. novembra 2002.

V spise sa ďalej nachádza úradný záznam z 30. apríla 2003 o nástupe členky senátu JUDr. K. na materskú dovolenku. Z priloženej kópie rozvrhu práce vyplýva, že do senátu rozhodujúceho vo veci sp. zn. 19 Cb 578/99 bola dočasne pridelená JUDr. B.

Sťažovateľ doručil 13. mája 2003 krajskému súdu podanie, v ktorom žiada vylúčiť sudkyne JUDr. R., JUDr. P. a JUDr. K. z prejednávania a rozhodovania vo svojej veci a prikázať vec Krajskému súdu v Bratislave.

Krajský súd ďalej 16. mája 2003 vyzval právnu zástupkyňu odporcu na predloženie aktuálneho výpisu z obchodného registra a spoločenskej zmluvy o založení spoločnosti s ručením obmedzeným. Odporca žiadané písomné dokumenty doručil krajskému súdu 23. mája 2003.

Ku vznesenej námietke zaujatosti sťažovateľa sa príslušné členky senátu krajského súdu vyjadrili, že sa cítia byť zaujaté.

Spis bol predložený najvyššiemu súdu na rozhodnutie o námietke zaujatosti (doručený 11. júla 2003). Najvyšší súd uznesením sp. zn. Ndob 354/03 z 30. júla 2003 konanie o námietkach zastavil, pretože o totožných námietkach už bolo rozhodnuté, a vrátil spis krajskému súdu (doručeným krajskému súdu 28. októbra 2003).

Ústavnému súdu bol spis krajského súdu na požiadanie predložený 10. novembra 2003. Po vrátení spisu krajskému súdu 24. novembra 2003 krajský súd začal v januári 2004 vo veci konať.

Ústavný súd konštatoval, že v konaní krajského súdu možno rozlíšiť tri obdobia:

1. Obdobie, v ktorom krajský súd vykonal niektoré základné procesné úkony súvisiace s podmienkami konania, s poplatkovou povinnosťou a s úpravou návrhu sťažovateľa, a to od 31. augusta 1999 do 3. januára 2000, od 5. decembra 2000 do 5. februára 2001, od 18. júna 2002 do 26. septembra 2002 a druhá polovica mája 2003, t. j. asi 10 mesiacov. Toto obdobie nemožno hodnotiť ako také, v ktorom došlo k zbytočným prieťahom v konaní krajského súdu.

2. Obdobie, ktoré sa týkalo rozhodovania o procesných úkonoch sudcov, resp. sťažovateľa vo veci ich námietok zaujatosti a prikázania veci inému súdu, a to od 24. marca 2000 do 2. augusta 2000, od 2. novembra 2000 do 16. mája 2001, od 26. septembra 2002 do 29. novembra 2002, od 13. mája 2003 do 28. októbra 2003, t. j. obdobie v celkovej dĺžke približne 18 mesiacov.

Námietka zaujatosti sudcu je právom a súčasne povinnosťou procesnej povahy, ktoré sú spojené s oznamovacou povinnosťou sudcu voči predsedovi súdu a s konaním a rozhodovaním o nej zo strany nadriadeného súdu (v tomto prípade najvyššieho súdu) a obdobie rozhodovania o nej nemožno pripisovať na vrub krajského súdu.

Ústavný súd už vo svojej judikatúre vyslovil názor, že zodpovednosť za neodstránenie stavu právnej neistoty v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníka konania nemožno pripísať oprávnenej osobe, ale ani štátnemu orgánu, ktorý vo veci koná (II. ÚS 52/99).

Ústavný súd preto obdobie potrebné na rozhodnutie o uplatnených procesných právach sudcov a sťažovateľa v zásade nepovažoval za obdobie, v ktorom vznikli zbytočné prietahy v konaní krajského súdu.

3. Obdobie, v ktorom bol krajský súd nečinný, a to od 26. septembra 2001 do 26. septembra 2002 a od 29. novembra 2002 do 16. mája 2003, t. j. približne 18 mesiacov. Prvý časový úsek sa týka konania po určení iného senátu krajského súdu v dôsledku rozhodnutia najvyššieho súdu o vylúčení členov pôvodného senátu, druhý konania po rozhodnutí o nevyhlúčení náhradného senátu krajského súdu.

Ústavný súd konštatoval, že rozdielna judikatúra najvyššieho súdu nepredstavuje skutočnosť, ktorá by mohla ospravedlniť nečinnosť zákonných sudcov krajského súdu v uvedenom období, a preto toto obdobie považoval za obdobie, v ktorom vznikli zbytočné prietahy v konaní krajského súdu.

Z uvedených skutočností ústavný súd zistil, že z celkovej dĺžky doterajšieho konania vo veci sp. zn. 19 Cb 578/99, ktoré v čase konania o sťažnosti sťažovateľa na ústavnom súde trvá na krajskom súde viac ako štyri roky, krajský súd bol nečinný počas obdobia približne 18 mesiacov (od 26. septembra 2001 do 26. septembra 2002 a od 29. novembra 2002 do 16. mája 2003). V nadväznosti na tento záver ústavný súd rozhodol, že v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 578/99 bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal krajskému súdu, aby vo veci sp. zn. 19 Cb 578/99 konal bez zbytočných prietahov.

2. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ požadoval priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 250 000 Sk, pričom svoju žiadosť odôvodnil nasledovne: «... *Pre úplnosť dodávam, že výška finančného zadosťučinenia ako náhrada nemajetkovej ujmy, ktorú sťažovateľ žiada, je ovplyvnená nielen dĺžkou prietahov v konaní, ktoré vznikli „obštrukčným konaním“, resp. nekonaním príslušného súdu ale aj závažnosťou problematiky merita veci uplatnenej na príslušnom súde...»*

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil

úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je síce zmiernenie majetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02).

Hoci ústavný súd prikázal krajskému súdu, aby v označených súdnych konaniach konal bez zbytočných priet'ahov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. Preto považoval za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá s'ťažovateľovi v dôsledku neho vznikla. Vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 10 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie.

3. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré vznikli právnej zástupkyňi advokátke JUDr. E. K. a ktoré vyčíslil sumou 29 410 Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb). Vychádzal pritom z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za 1. polrok roku 2002, ktorá bola 12 811 Sk pre účely odmeny za úkony po 1. januári 2003 a 13 602 Sk pre účely odmeny za úkony po 1. januári 2004). Náhrada bola priznaná za dva úkony po 4 270 Sk a po 130 Sk režijný paušál a za jeden úkon po 4 530 Sk a po 140 Sk režijný paušál, ako aj za hotové výdavky za stratu času v zmysle § 18 písm. a) a b) a § 20 ods. 1 citovanej vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky vo výške 15 940 Sk.

Trovy konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. marca 2004